

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Β΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Απρόσκλητοι βοηθοί

Τίτλος:

«Άνθρωπος και ζώα: μια σχέση πολυσήμαντη»

Συγγραφή: ΝΕΚΤΑΡΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ

Εφαρμογή: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Άνθρωπος και ζώα: μια σχέση πολυσήμαντη

Εφαρμογή

Κωνσταντίνα Γακοπούλου

Δημιουργός

Νεκταρία Ιωάννου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

10.03.2015 – 02.04.2015

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Ενότητα 14^η: Απρόσκλητοι βοηθοί [Αιλιανός, «Περὶ ζώων ιδιότητος», 2.8 (διασκευή)]

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

5 διδακτικές ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής ή, εναλλακτικά, αίθουσα διδασκαλίας εξοπλισμένη με διαδραστικό πίνακα, τέσσερις τουλάχιστον φορητούς υπολογιστές και σύνδεση στο διαδίκτυο.

II. Εικονικός χώρος: διαδίκτυο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Η υλοποίηση του συγκεκριμένου σεναρίου προϋποθέτει οι μαθητές να διαθέτουν στοιχειώδεις γνώσεις χειρισμού Η/Υ και να έχουν κατακτήσει βασικά εργαλεία των ΤΠΕ (εννοιολογικοί χάρτες, λογισμικό παρουσίασης, κειμενογράφος, πλοήγηση στο διαδίκτυο). Απαραίτητη, επίσης, κρίνεται η εξοικείωση των μαθητών με ομαδοσυνεργατικές μεθόδους διδασκαλίας, ώστε να εργαστούν σε ομάδες (μέθοδος Project) και να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα, τη συνεργατικότητα και την ενεργό μάθηση (Μπαγάκης 2000). Το σενάριο παρέχει για τους μαθητές τη δυνατότητα βιωματικής (ενεργητικής) εμπλοκής και ανοιχτής μάθησης στο πλαίσιο της άτυπης εκπαίδευσης.

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να μπορεί να απαγκιστρωθεί από τον παραδοσιακό ρόλο της δασκαλοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας και να γίνει εμπυχωτής και συνεργάτης, προτρέποντας τον μαθητή να καταστεί υπεύθυνος για τη δική του μάθηση, παρακινούμενος από το ενδιαφέρον του, αλλά και την αλληλεπίδραση του με άλλους μαθητές, υλικά και εμπειρίες. Τέλος, η θεωρητική θωράκιση του διδάσκοντος με άρτια γνώση των ΤΠΕ και η κατάλληλη προεργασία που θα πραγματοποιήσει τόσο σε επίπεδο διαχείρισης του υλικού όσο και σε επίπεδο διεκπεραίωσης υλικοτεχνικών ζητημάτων που ενδέχεται να προκύψουν, θεωρούνται εκ των ων ουκ άνευ για την επιτυχή διεκπεραίωση του σεναρίου.

Ως χώρος πραγματοποίησης του σεναρίου ορίζεται το εργαστήριο πληροφορικής της σχολικής μονάδας ή, εναλλακτικά, σχολική αίθουσα που θα διαθέτει διαδραστικό πίνακα με απαραίτητη τη χρήση τουλάχιστον τεσσάρων υπολογιστών συνδεδεμένων στο διαδίκτυο.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Νεκταρία Ιωάννου: «Άνθρωπος και ζώα: μια σχέση πολυσήμαντη», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Β΄ Γυμνασίου.

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με αφορμή το κείμενο της δέκατης τέταρτης ενότητας του σχολικού βιβλίου, οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες και αναζητούν πληροφορίες, προκειμένου να διερευνήσουν τη φυσιολογία και τα χαρακτηριστικά των πρωταγωνιστών της ιστορίας που μεταφέρει το κείμενο, των δελφινιών, τους μύθους και τις παραδόσεις που έχουν διαχρονικά και διαπολιτισμικά συνδεθεί με αυτά, ενώ επιχειρείται επέκταση της έρευνας σε τομείς που άπτονται σύγχρονων οικολογικών και ζωοφιλικών θεμάτων (παράνομη αλιεία και υπεραλίευση, σχέσεις ανθρώπων-ζώων). Δεν λείπει, βέβαια, και η προσέγγιση της τέχνης, οπότε και ζητείται από τους μαθητές να γίνουν οι ίδιοι καλλιτέχνες και να μετουσιώσουν τα συναισθήματά τους για τα προσφιλή θηλαστικά σε λογοτεχνική-εικαστική πρωτότυπη παραγωγή. Οι δραστηριότητες όλων των ομάδων έχουν ως στόχο τη σύγκλιση σε ένα τελικό κοινό φύλλο εργασίας, στο οποίο ζητείται από τους μαθητές να δημιουργήσουν μια ηλεκτρονική αφίσα οικολογικού μηνύματος, στην οποία θα συγκεφαλαιώνουν τα συμπεράσματά τους από την ενασχόλησή τους με τη συγκεκριμένη ενότητα. Ως κατακλείδα, το σενάριο προβλέπει μια τελευταία ώρα αφιερωμένη στην παρουσίαση του υλικού που δημιούργησαν οι ομάδες στην ολομέλεια της τάξης, κατά τη διάρκεια της οποίας θα υπάρξει εκατέρωθεν αξιολόγηση αλλά και αυτοαξιολόγηση των ομάδων, ώστε να εξαχθούν τα τελικά συμπεράσματα.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Ενώ στο πρόσφατο παρελθόν ο στόχος του σχολείου ήταν η προετοιμασία της νεολαίας με τη μετάδοση ενός οριοθετημένου και μη αμφισβητούμενου πλέγματος γνώσεων (Παππά, 2005), το σύγχρονο σχολείο καλείται να δώσει ερμηνείες στα ζητήματα που απασχολούν τους νέους και επιλέγοντας ανάμεσα στον εξειδικευμένο υπήκοο και τον μορφωμένο πολίτη να διαμορφώσει προσωπικότητες που θα απαντήσουν στα μεγάλα αδιέξοδα της εποχής μέσω της επαναπροσέγγισης της γνώσης.

Με αυτή τη συλλογιστική το αρχαίο κείμενο της ενότητας λειτούργησε ως νοηματικό εφελκυστήριό για την ενασχόληση με την πολυδιάστατη σχέση ανθρώπου - ζώων, μια σχέση που στις μέρες μας γνωρίζει σύνθετες προεκτάσεις σε ποικίλες ατραπούς. Θεωρείται δεδομένο ότι ο άνθρωπος στις πρωτόγονες κοινωνίες, όταν ζούσε εντός του φυσικού περιβάλλοντος και βρισκόταν σε αλληλεξάρτηση με τα ζώα, δεν είχε διαμορφώσει την υποτιμητική στάση απέναντί τους που χαρακτηρίζει τη συμπεριφορά του έκτοτε. Μέχρι και την αρχαϊκή εποχή, τα ζώα κατείχαν σημαντική θέση στην οργάνωση της ψυχοκοινωνικής ζωής του ανθρώπου (Mallon, 1992). Εξάλλου, σύμφωνα με τα πορίσματα της θρησκευσιολογίας, οι πρώτες μορφές θεοποίησης αφορούσαν ζώα, με τα οποία συνδέθηκε άμεσα και η καταγωγή των ανθρώπων. Ακόμη και στις γεωργικές κοινωνίες, παρά τη σταδιακά αυξανόμενη επικέντρωση στην εκμετάλλευση των ζώων, οι άνθρωποι εξακολουθούσαν να τρέφουν απέναντί τους μια σχέση αγάπης και σεβασμού.

Όμως προοδευτικά η χρηστική/ εργαλειώδη αντίληψη του ανθρώπου για τα ζώα και η αποστασιοποίησή του από αυτά σε συγκινησιακό επίπεδο αυξανόταν (Adams, 1990). Όσο ο άνθρωπος ισχυροποιούσε τη θέση του στον κόσμο με πρόφαση την πνευματική ανωτερότητά του και όσο οι τεχνολογικές ανάγκες του γίνονταν πιο περίπλοκες τόσο λιγότερο τα ζώα τον εντυπωσίαζαν ή τον απειλούσαν, με αποτέλεσμα σταδιακά να εκπέσουν από την περίοπτη θέση ενός ισοδύναμου ή ανώτερου όντος σε αυτήν του «φτωχού και εκμεταλλεύσιμου» συγγενή. Στις σύγχρονες κοινωνίες το ζώο έχει αναχθεί σε καταναλωτικό προϊόν και στην καλύτερη

περίπτωση τού αναγνωρίζεται απλώς το δικαίωμα ύπαρξης, με συγκεκριμένη λειτουργία και θητεία ζωής. Παρότι τα ζώα και οι άνθρωποι συμβίωναν αρμονικά για χιλιάδες χρόνια, τον τελευταίο αιώνα οι άνθρωποι έχουν αλλάξει εμφανώς τις απόψεις τους όχι μόνο σχετικά με τη χρήση των ίδιων των ζώων αλλά και των παραγόμενων από αυτά προϊόντων: πρόκειται για έναν εξαιρετικά ενδιαφέροντα μετασχηματισμό που καλούνται να ερευνήσουν και να επαναπροσδιορίσουν οι μαθητές.

Το σενάριο αξιοποιεί παιδαγωγικές πρακτικές που σχετίζονται με τις θεωρίες της ανακαλυπτικής μάθησης του Jerome Bruner και του κοινωνικού εποικοδομισμού του Lev Vygotsky. Έτσι, οι μαθητές πρέπει να αντιμετωπίσουν καταστάσεις επίλυσης ενός προβλήματος, ενώ ο ρόλος του εκπαιδευτικού περιορίζεται σε αυτόν του αρωγού ανακάλυψης της γνώσης, όπως αυτή μπορεί να γίνει αντιληπτή μέσω της προσωπικής διερεύνησης των φαινομένων (Bruner, 1961). Ιδιαίτερα σημαντική παράμετρο αποτελεί η επισήμανση ότι η μάθηση οδηγεί στην ανάπτυξη και όχι το αντίστροφο. Συνεπώς, δεν περιμένουμε να προηγηθεί η ανάπτυξη, για να δώσουμε νέες πληροφορίες στα παιδιά, αλλά τους προσφέρουμε γνώσεις που τα παρακινούν να σκέφτονται λίγο παραπάνω, έτσι ώστε να ενεργοποιηθούν ανώτερες πνευματικές λειτουργίες τους.

Η συνεργασία αποτελεί και αυτή πηγή νοητικής ανάπτυξης. Τα παιδιά, όταν συνεργάζονται, μαθαίνουν να λειτουργούν ομαδικά και να σέβονται τη γνώμη των άλλων, η οποία αποδεικνύεται συχνά καταλύτης για την επίλυση προβλημάτων. Και αυτό γιατί η ομάδα είναι ανώτερη από το άτομο όσον αφορά στην εκτίμηση διαφόρων καταστάσεων, ενώ μπορεί να είναι αποδοτικότερη, αν και πιο αργή, στη λύση σύνθετων προβλημάτων.

Τέλος, το σενάριο στηρίζεται στο μοντέλο του ρόμβου της γλωσσικής εκπαίδευσης, εστιάζοντας ιδιαίτερα στους γραμματισμούς, που θεωρούνται άκρως απαραίτητοι στη γλωσσική διδασκαλία, καθώς και στις διδακτικές πρακτικές, που μετατρέπουν την τάξη σε «χώρο κίνησης, συνεργασίας, ανταλλαγής απόψεων και

προβληματισμού, ενώ ο δάσκαλος εργάζεται στο παρασκήνιο» με επίκεντρο πάντοτε τις ταυτότητες μαθητών και εκπαιδευτικών (Κουτσογιάννης, 2012).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ - ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να έρθουν σε επαφή με τον αρχαίο κόσμο μέσω ενός κειμένου από το πρωτότυπο και να καταλήξουν σε συμπεράσματα για τις πρακτικές αλιείας κατά την αρχαιότητα και τις σχέσεις των ανθρώπων της εποχής απέναντι στα δελφίνια σύμφωνα με τη διήγηση του Αιλιανού.
- Να προχωρήσουν σε σύγκριση μεταξύ των πρακτικών αλιείας της αρχαίας και της σύγχρονης εποχής, να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές και να επισημάνουν τους κινδύνους που απορρέουν από την άκριτη χρήση της τεχνολογίας στον τομέα αυτό στις μέρες μας.
- Να αναγνωρίσουν την οικολογική καταστροφή που συντελείται τόσο σε βάρος του υδροφόρου ορίζοντα όσο και της θαλάσσιας πανίδας, ώστε να αναπτύξουν οικολογική συνείδηση και διάθεση ενεργητικής εμπλοκής στην επίλυση του συγκεκριμένου προβλήματος.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι και τα υπόλοιπα είδη του ζωικού βασιλείου έχουν δικαιώματα, που η ανθρώπινη απληστία καταπατά με βάνασο και θηριώδη τρόπο, ώστε να γίνουν υπέρμαχοι και υπερασπιστές τους, επαναπροσδιορίζοντας τη σχέση ανθρώπου - ζώων με βάση τις αρχές της ισότητας και του σεβασμού.
- Να συσχετίσουν τον θαυμασμό και την αγάπη για τα ζώα, ειδικότερα για τα δελφίνια, με τον τρόπο που αποτυπώνονται σε ποικίλους μύθους και νοηματοδοτούν έργα διαφόρων καλών τεχνών.

- Να κατανοήσουν ότι το εκάστοτε επάγγελμα φέρει το δικό του ειδικό βάρος στο πλέγμα του κοινωνικού ιστού και οι λειτουργοί του χαίρουν αντίστοιχης κοινωνικής αναγνώρισης και εκτίμησης.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να εξοικειωθούν σταδιακά με τη νοηματική προσπέλαση ενός αρχαίου κειμένου από το πρωτότυπο, στην προκειμένη περίπτωση με το κείμενο του Αιλιανού που παρατίθεται στο σχολικό βιβλίο.
- Να πειραματιστούν με τη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών όσον αφορά στην παραγωγή λέξεων και την ένταξή τους σε οικογένειες.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή γραπτού λόγου για την υποστήριξη των πορισμάτων της έρευνάς τους.
- Να καλλιεργήσουν τη βιωματική εμπλοκή και την ενσυναίσθηση σε σχέση με τα προβλήματα που καλούνται να διεκπεραιώσουν, αρθρώνοντας λόγο προσωπικό και οικείο, που συνάδει με τα ποικίλα γλωσσικά περιβάλλοντα στα οποία εικονικά εμπλέκονται.
- Να δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους στο πλαίσιο της δημιουργικής γραφής (“creative writing”) επιχειρώντας να συνθέσουν σπάνια και ανοίκια λογοτεχνικά κειμενικά είδη (καλλίγραμμα, χαϊκού, χιουμοριστικό διαλογικό κείμενο).

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να σταθούν κριτικά απέναντι στην αυθεντία του σχολικού βιβλίου, το οποίο πρέπει να παύσουν να αντιλαμβάνονται ως μοναδική, δογματική πηγή γνώσης, και να εξοικειωθούν με ανοιχτά και διερευνητικά περιβάλλοντα μάθησης (λεξικά, μηχανές αναζήτησης, ιστοσελίδες), ώστε να συνθέτουν τα δικά τους συμπεράσματα.

- Να μπορούν να διαχειρίζονται μόνοι τους διαφορετικούς πόρους που προσπελάζουν και να ασκηθούν στον έλεγχο της ορθότητας των πληροφοριών που συναντούν κατά την αναζήτησή τους σε αυτούς, ώστε να επιλέγουν κριτικά τα στοιχεία που χρησιμεύουν στην έρευνά τους.
- Να ασκηθούν στη χρήση και τη σύγκριση πρωτογενών πηγών, την κριτική αποτίμησή τους και την εξαγωγή προσωπικών συμπερασμάτων.
- Να αναπτύξουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας, ώστε ανταλλάσσοντας δεδομένα και απόψεις να οδηγούνται σε ασφαλή συμπεράσματα.
- Να συνθέτουν δημιουργικά τις πληροφορίες που βρίσκουν σε διαφορετικά κειμενικά είδη του γραπτού και του προφορικού λόγου.
- Να χειρίζονται αποτελεσματικά τις ΤΠΕ ως μέσο αναζήτησης πληροφοριών αλλά και ως μέσο επικοινωνίας και δημιουργίας πολυτροπικών κειμένων.
- Να γίνουν, εντέλει, οι ίδιοι δημιουργοί νέων ψηφιακών πόρων, οι οποίοι μπορούν να αναρτηθούν στο διαδίκτυο, ώστε να διασφαλίζεται η προσβασιμότητα και η συνεχής επικαιροποίησή τους από το σύνολο των επισκεπτών τους.
- Να ασκηθούν στην εμπειριστατωμένη άσκηση καλοπροαίρετης κριτικής και αυτοκριτικής σχετικά με τα πορίσματα των ομάδων εργασίας, ώστε να απεκδύσουν την επισήμανση ατελειών από την ενδεχόμενη ταύτισή της με τιμωρητικές πρακτικές και να κατανοήσουν την πολλαπλή ωφελιμότητα που προκύπτει από αυτού του είδους την ανατροφοδότηση, εφαρμόζοντάς την στην πράξη.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές με τις οποίες θα έρθουν αντιμέτωποι οι μαθητές και οι μαθήτριες στο συγκεκριμένο σενάριο έχουν ως στόχο:

- Να ενισχύσουν τη θετική τους αντίληψη για τις συνεργατικές μεθόδους.

- Να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα όσον αφορά στη συλλογή, καταγραφή και επεξεργασία του υλικού που είναι χρήσιμο για το έργο τους.
- Να καλλιεργήσουν την αυτενέργεια και την ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους τους, προκειμένου να φέρουν σε πέρας με επιτυχία τις δραστηριότητες που τους έχουν ανατεθεί.
- Να τους βοηθήσουν να αναπτύξουν υγιή κριτήρια εποικοδομητικής αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το σενάριο έχει ως αφορμή τη δέκατη τέταρτη ενότητα του σχολικού εγχειριδίου, η οποία περιλαμβάνει ένα διασκευασμένο απόσπασμα από το έργο του Αιλιανού «Περί ζώων ιδιότητος», που αναφέρεται στην απρόσμενη «συνεργασία» των ψαράδων της αρχαίας Εύβοιας με τα δελφίνια της περιοχής, που τους συμπαραστέκονταν σε κάθε ψάρεμα ως άλλοι «απρόσκλητοι βοηθοί». Η αρχική εστίαση του σεναρίου, όπως είναι λογικό, περιστρέφεται γύρω από το αγαπητό είδος των θηλαστικών και επιδιώκει τη γνωστική και συναισθηματική εμπλοκή των μαθητών με αυτά (εξοικείωση με τη φυσιολογία και τις αξιοθαύμαστες ιδιότητές τους, ανίχνευση μύθων, παραδόσεων και έργων τέχνης, όπου τα δελφίνια παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο). Ο κύκλος διευρύνεται ομόκεντρα στη συνέχεια, για να περιλάβει προβληματισμούς που σχετίζονται με το σύνολο των ζώων εν γένει και τη σχέση τους με τους ανθρώπους, όπως διαμορφώνεται στη σύγχρονη εποχή, και συνεκδοχικά να αφυπνίσει τους μαθητές σε σχέση με φλέγοντα οικολογικά ζητήματα.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το προτεινόμενο σενάριο εντάσσεται στη [14^η Ενότητα](#) του σχολικού βιβλίου «Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου» και με αυτό επιχειρείται η πραγμάτωση διδακτικών στόχων, όπως προβλέπονται από το Πρόγραμμα Σπουδών ([ΔΕΙΠΠΣ-ΑΠΣ](#)) και το [Βιβλίο του Εκπαιδευτικού](#) (σσ. 91-93), που θα μπορούσαν να συνοψιστούν

στους ακόλουθους: εξοικείωση των μαθητών με κείμενα της αρχαίας ελληνικής, κυρίως της αττικής διαλέκτου· άσκηση των μαθητών στην κατανόηση των κειμένων αυτών με τη βοήθεια κατάλληλων γλωσσικών σχολίων· γνώση βασικών στοιχείων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας σε ό,τι αφορά στο γλωσσικό και σημασιολογικό – λεξιλογικό επίπεδο, που θα καταδείξουν τη διαχρονική διάσταση της ελληνικής γλώσσας και του ρόλου της ως φορέα και δημιουργού ιδεών και αξιών του ελληνικού πολιτισμού (συγκεκριμένα στην ενότητα αυτήν προβλέπεται εξοικείωση με όρους του ναυτικού λεξιλογίου)· καλλιέργεια του ενδιαφέροντος για τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό μέσω της σύντομης προβολής ποικίλων θεμάτων του αρχαίου ελληνικού βίου από την καθημερινή ζωή· σύγκριση του τρόπου αλιείας στην αρχαιότητα σε σχέση με τη σύγχρονη εποχή και εντοπισμός ομοιοτήτων και διαφορών.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η ραγδαία εξέλιξη των ΤΠΕ και η εγκάρσια ένταξη του υπολογιστή σε όλους πλέον τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας έχει επηρεάσει ριζικά και τον χώρο της εκπαίδευσης οδηγώντας την σε νέους προβληματισμούς και αναζητήσεις. Οι ΤΠΕ είναι σε θέση να αλλάξουν σημαντικά την ισχύουσα κατάσταση στην εκπαίδευση και να συμβάλλουν καταλυτικά τόσο στην καλλιέργεια μιας νέας παιδαγωγικής αντίληψης, διευκολύνοντας νέους ενεργητικούς και βιωματικούς τρόπους μάθησης, όσο και στην ανάπτυξη νέων στάσεων και δεξιοτήτων. Κάτω από το πρίσμα αυτό ο υπολογιστής καθίσταται διεπιστημονικό εργαλείο προσέγγισης της γνώσης σε όλο το φάσμα του προγράμματος σπουδών.

Αν και η πραγματολογική προσέγγιση της επιστήμης της πληροφορικής δίνει στις ΤΠΕ τον ρόλο του μέσου πρόσβασης στην πληροφορία αναγνωρίζοντας τη γενική αξία και εφαρμογή τους και σε άλλα πεδία, ως κοινωνικού φαινομένου δηλαδή και συστατικού του σύγχρονου πολιτισμού, συχνά στην εκπαίδευση ελλοχεύει ο κίνδυνος της εμπορευματικής προσέγγισης του ψηφιακού εγγραμμτισμού. Η μαζική, μη κριτική χρήση ΤΠΕ αντιστοιχεί σε κινήγι των τεχνολογικών εξελίξεων με τη μορφή του τεχνολογικού καταναλωτισμού. Οι μαθητές καλούνται να αναπτύξουν

τεχνικές δεξιότητες χειρισμού των ΤΠΕ εν είδει παθητικών καταναλωτών της τεχνολογίας, χωρίς να καλλιεργούν τις αναγκαίες δημιουργικές ικανότητες που θα τους επιτρέψουν να εκφραστούν, προσωπικά ή συνεργατικά, προκειμένου να συμμετέχουν συνειδητά στο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι, παραμένοντας διανοητικά αφοπλισμένοι.

Η συνειδητοποιημένη και στοχευμένη χρήση των ΤΠΕ, ωστόσο, φαίνεται ότι προωθεί την ενεργητική αυτομόρφωση των χρηστών: η μάθηση πλέον θεωρείται μια προσωπική και μετασχηματιστική διαδικασία, όπου οι ιδέες, οι εμπειρίες και οι απόψεις ολοκληρώνονται με τη δημιουργία νέας γνώσης, ενώ παράλληλα ενεργοποιούνται σταδιακά πιο απαιτητικές νοητικές λειτουργίες. Οι μαθητές μετατρέπονται από παθητικούς δέκτες σε ερευνητές και παραγωγούς εκπαιδευτικού υλικού στο πλαίσιο της μαθητοκεντρικής διδακτικής μεθόδου και πάντοτε, βέβαια, με την ουσιαστική καθοδήγηση του εκπαιδευτικού (Κούτρα, 1998).

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελλάδα, ο τόπος και οι άνθρωποι - Ανθολόγιο Β΄ Γυμνασίου:

[Κατὰ Ἴχθυοπωλῶν](#)

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου:

-Ενότητα 14: [Απρόσκλητοι βοηθοί](#)

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β΄ Γυμνασίου:

Σουρούνης, Α. [«Άνθρωποι και δελφίνια»](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Δέλτα – Παπαδοπούλου, Α. [«Ο Αρίων»](#) [πηγή: Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού].

[Ἡρόδοτος «Ἱστορία» 1.23.1-1.25.2](#). Στο *Ἡρόδοτος «Ἱστορία»*. ΚΛΕΙΩ. 1964. Μτφρ.

Δ.Ν. Μαρωνίτης. Αθήνα: Γκοβόστη. [πηγή: Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα – Μνημοσύνη, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

Μύθος Αισώπου, [Ἡ μαϊμού και το δελφίνι](#) [πηγή: Ιστοχώρος «Διακόνημα»].

Παπαλουκά, Φ. [«Τα δελφίνια»](#) [πηγή: Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

YouTube

- [Ο Αρίωνας και το δελφίνι](#) 7 45''. 2011. Ηχογράφιση και εικονογράφιση του γνωστού μουσικού μύθου από τα παιδιά της Στ' τάξης του 18ου Δημοτικού Σχολείου Νίκαιας
- [Dolphin and Dog: A true friendship](#). 6 19''. Μουσική: Vangelis' "Song of the Seas."
- [Dolphin tale](#). 2011. 1. 45' Σκηνοθεσία: Smith, Charles Martin. Σενάριο: Janszen, K., Dromi, N. Παραγωγή: Warner Bros.
- [Flipper](#). 1996. 1. 55''. Σκηνοθεσία: Shapiro, A.. Παραγωγή: Universal
- [the big blue dolphins](#) 1. 29'' Από την ταινία Le grand bleu 1988. Σκηνοθεσία: Besson, L., Σενάριο: Besson, L..

Ταινίες / Ντοκιμαντέρ

- [Earthlings](#). 2005. Σκηνοθεσία: Monson, S.. Σενάριο: Monson, S.. [πηγή: YouTube].

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

- [Δελφίνι δελφινάκι](#). Στίχοι: Λευτέρης Παπαδόπουλος. Μουσική: Μάνος Λοΐζος. Πρώτη εκτέλεση: Γιάννης Καλατζής. [πηγή: YouTube].
- [Το δελφινικόριτσο](#). Στίχοι: Οδυσσέας Ελύτης. Μουσική: Λίνος Κόκοτος. Πρώτη εκτέλεση: Μιχάλης Βιολάρης [πηγή: YouTube].

Ιστοσελίδες

- Αναγνωστάκης, Η. [«Τα δελφίνια στη βυζαντινή τέχνη»](#) [πηγή: Ήλιος -Αποθετήριο του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, εφημερίδα «Η Καθημερινή» 10/9/2000].

[Αναπάντεχες δουλειές που εμπιστευόμαστε στα ζώα.](#) [πηγή: Ιστοχώρος «Άγνωστη Γη»].

Βικιπαίδεια [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια]

- [Αλιεία](#)

- [Δελφίνια στη μυθολογία](#)

- [καλλίγραμμα](#)

- [ρεπορτάζ](#)

- [χαϊκού](#)

Βικιλεξικό [Ελεύθερο Διαδικτυακό Λεξικό].

[ρεπορτάζ](#)

[«Δελφίνια: οι σύντροφοι του ανθρώπου»](#) [πηγή: Ιστοχώρος «Κosmos: η περιπέτεια της αναζήτησης»].

[Δίκτυο Μεσόγειος SOS](#) [Ιστοχώρος της οργάνωσης Δίκτυο Μεσόγειος SOS].

[Glogster](#) [Λογισμικό δημιουργίας ηλεκτρονικής αφίσας]

[Greenpeace - Θαλάσσια Οικολογία](#) [Ιστοχώρος της Greenpeace].

[Η άσκηση της αλιείας κατά την αρχαιότητα](#) [Ανάρτηση στο scribd της Νεκταρία Ιωάννου από το άρθρο της Χατζηδημητρίου Αθηνά, «Η αλιεία και τα προϊόντα της στην εικονογραφία και τις φιλολογικές πηγές των αρχαϊκών και κλασσικών χρόνων»]

[Η σημασία των δελφινιών στην αρχαία Ελλάδα](#) [πηγή: Ιστοχώρος «Ταξίδι στην αρχαία Ελλάδα»].

Ηλιάδη, Α. [«Η διατροφή των αρχαίων Ελλήνων»](#) [πηγή: Ιστοχώρος «Ματιά»].

Μώρου, Α. [«Δώδεκα εκατομμύρια πειραματόζωα στην Ευρωπαϊκή Ένωση»](#) [πηγή: εφημερίδα «Ελευθεροτυπία»].

[Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων των ζώων](#) [πηγή: Ιστοχώρος “Natura Greaca”].

[Παράνομη αλιεία](#) [πηγή: Ιστοχώρος της Ευρωπαϊκής επιτροπής].

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

- [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#)

Πύλη Παιδαγωγικού Υλικού Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης:

- [Αλιευτικά εργαλεία και μέθοδοι](#)

- [Το δελφίνι στην τέχνη](#)

[Τα δελφίνια των ελληνικών θαλασσών](#). [πηγή: Ιστοχώρος του Athens Science Festival].

[Τετράποδες ιστορίες θάρρους που συγκινούν](#) [πηγή: Ιστοχώρος “Otherside.gr”].

[Τα δελφίνια μιλούν, έχουν κι ονόματα!](#) [πηγή: Ιστοχώρος “Terra Papers”].

[Τα δελφίνια στην τέχνη](#) [πηγή: Wikimedia Commons].

[Το δελφίνι – ένα απειλούμενο είδος](#) [πηγή: Ιστοχώρος «ΤΟ ΔΕΛΦΙΝΙ- ΕΝΑ ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΟ ΕΙΔΟΣ»].

[Το παιδί και το δελφίνι: μια συγκινητική ιστορία!](#) [πηγή: Ιστοχώρος “Perierga.gr”].

[Το ψάρεμα στην εποχή του Περικλή](#) [πηγή: Ιστοχώρος «Έρρωσο»].

[Text2MindMap](#) [Ελεύθερο λογισμικό κατασκευής εννοιολογικών χαρτών]

Χατζηδημητρίου, Α. [«Η αλιεία και τα προϊόντα της στην εικονογραφία και τις φιλολογικές πηγές των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων»](#) [πηγή: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών].

WWF Hellas (Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση)

- [Δελφίνι](#)

- [Μη βιώσιμη αλιεία](#)

- [WWF](#)

[06/09/2014].

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η διδακτική ώρα: Οι μαθητές, γνωρίζοντας ήδη τον τρόπο εφαρμογής των σεναρίων, χωρίζονται, κατόπιν κλήρωσης, σε επτά ομάδες των τριών ατόμων και σε μία των τεσσάρων. Έχοντας ως αφορμή τις εικόνες του σχολικού βιβλίου, καλούνται να εκφράσουν τις προσδοκίες τους σχετικά με το περιεχόμενο του αποσπάσματος, να αφηγηθούν ιστορίες που δείχνουν τη σχέση αγάπης και σεβασμού, που δένει τους ανθρώπους με τα ζώα, και να ανακαλέσουν στη μνήμη τους σχετικές

ιστορίες από τη μυθολογία και τον κόσμο της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Ύστερα από την ανάγνωση του εισαγωγικού σημειώματος και του κειμένου του Αιλιανού που παρατίθεται στο σχολικό βιβλίο τόσο από τον καθηγητή όσο και από δύο μαθητές, γίνεται γλωσσική εξομάλυνση και επιδιώκεται η κατανόηση του κειμένου μέσω ερωτήσεων του διδάσκοντος. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές καλούνται να επεξεργαστούν το αρχαίο κείμενο βασιζόμενοι στα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου και να καταλήξουν στα συμπεράσματά τους για τον τρόπο αλιείας στην αρχαιότητα και την ιδιότυπη σχέση που είχαν αναπτύξει οι ψαράδες της Εύβοιας με τους απρόσκλητους βοηθούς τους, τα δελφίνια, σύμφωνα με τη συγκεκριμένη πηγή. Στο τέλος ο καθηγητής ελέγχει μέσω ερωτήσεων τον βαθμό πρόσληψης και κατανόησης του κειμένου από τους μαθητές.

2^η και 3^η διδακτική ώρα: Οι ομάδες των μαθητών μεταφέρονται στο εργαστήριο πληροφορικής, όπου ενημερώνονται για τα διαφορετικά ζητούμενα των Φύλλων Εργασίας. Καθώς έχουν σχηματιστεί οκτώ ομάδες, εύλογο είναι το γεγονός πως δύο ομάδες θα επεξεργαστούν το ίδιο Φύλλο Εργασίας, προκύπτουν δηλαδή δύο ομάδες ανά θεματική ενότητα (Οικολόγοι Ψαράδες, Ζωολόγοι, Μυθοερευνητές και Καλλιτέχνες). Κάθε ομάδα καλείται να σκεφτεί με ποιον τρόπο θα μπορούσε να εργαστεί πιο γρήγορα και να ορίσει από μόνη της τον ρόλο που θα κληθεί να παίξει κάθε μέλος της (χειριστής Η/Υ, γνώστης λογισμικού παρουσίασης, γνώστης λογισμικού επεξεργασίας κειμένου, γραμματέας, συντονιστής). Ο καθηγητής, ο οποίος διανέμει τα Φύλλα Εργασίας και σε έντυπη μορφή στις ομάδες, παρακινεί τους μαθητές να εναλλάσσονται στους συγκεκριμένους ρόλους ανάλογα με τη δραστηριότητα, προκειμένου αυτοί να δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους εκ περιτροπής σε διαφορετικού τύπου δεξιότητες ή να αναλάβουν κάθε ένας ξεχωριστά διαφορετικές αρμοδιότητες, ώστε να εργάζονται παράλληλα και με πιο γρήγορο ρυθμό. Στο τέλος, βέβαια, το παραγόμενο αποτέλεσμα θα εγκρίνεται και ενδεχομένως θα τροποποιείται από την ολομέλεια της ομάδας.

Οι ομάδες παίρνουν θέση στον υπολογιστή και ανοίγουν τα Φύλλα Εργασίας, που έχουν αποθηκευτεί στην *Επιφάνεια Εργασίας*.

Οι ομάδες των [Οικολόγων Ψαράδων](#) έχουν ως αποστολή να διερευνήσουν συγκεκριμένους δικτυακούς πόρους, προκειμένου να δημιουργήσουν ένα πολυτροπικό κείμενο, στο οποίο θα καταδεικνύονται οι ομοιότητες και οι διαφορές στον τρόπο αλιείας μεταξύ της αρχαίας και της σύγχρονης εποχής. Έπειτα, διαβάζουν τα δύο σύντομα κείμενα του Ανθολογίου «Κατὰ Ἰχθυοπωλῶν» και το ακόλουθο που περιγράφει τις διατροφικές συνήθειες των αρχαίων Αθηναίων. Στόχος είναι η δημιουργία ενός κωμικού διαλογικού κείμενου μεταξύ ενός ιχθυοπώλη και ενός υποψήφιου πελάτη του στην αγορά της αρχαίας Αθήνας. Στο κείμενο, που προορίζεται για δραματοποίηση, οι μαθητές θα περιλάβουν τα εξαγόμενα συμπεράσματα της έρευνας ενταγμένα στο σωστό χωροχρονικό πλαίσιο. Τέλος, οι Οικολόγοι Ψαράδες, αφού διαβάσουν τα κείμενα [Μη βιώσιμη αλιεία](#) και [Παράνομη αλιεία](#) καλούνται να συντάξουν ένα κείμενο, που προορίζεται για την ιστοσελίδα του σχολείου, στο οποίο θα παρουσιάζουν τις παράνομες και επικίνδυνες τεχνικές που χρησιμοποιούνται στη σύγχρονη αλιεία και θα υποδεικνύουν τρόπους για την κατάργησή τους.

Η δεύτερη ομάδα, αυτή των [Ζωολόγων](#), αναλαμβάνει αρχικά τη μελέτη συγκεκριμένων ιστοσελίδων, ώστε εν συνεχεία να αποτυπώσει τα συμπεράσματά της σε έναν εννοιολογικό χάρτη. Οι Ζωολόγοι μελετούν επίσης τις ακόλουθες πηγές:

- ο [Αναπάντεχες δουλειές που εμπιστευόμαστε στα ζώα](#)
- ο [Τετράποδες ιστορίες θάρρους που συγκινούν](#)
- ο [Το παιδί και το δελφίνι: μια συγκινητική ιστορία!](#)

και στη συνέχεια καλούνται να δημιουργήσουν ένα πολυτροπικό κείμενο, στο οποίο θα δηλώνουν τις διαπιστώσεις τους από την έρευνά τους. Στην τελευταία δραστηριότητα οι Ζωολόγοι, αφού προσπελάσουν τους εξής διαδικτυακούς πόρους:

- ο [Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων των ζώων](#)
- ο [Δώδεκα εκατομμύρια πειραματόζωα στην Ευρωπαϊκή Ένωση](#)

- [Earthlings](#)

καλούνται ομοίως να δημιουργήσουν ένα σχετικό κείμενο, που θα προορίζεται για τη σχολική ιστοσελίδα, το οποίο θα συνοψίζει τα πορίσματα της μελέτης τους.

Οι [Μυθοερευνητές](#) επιφορτίζονται με την προσπέλαση συγκεκριμένων ψηφιακών πόρων με σκοπό τη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου. Στη συνέχεια, μελετούν από τις πηγές του Φύλλου Εργασίας τον μύθο για τον Αρίωνα και καλούνται να δημιουργήσουν, ως άλλοι δημοσιογράφοι, το ρεπορτάζ του θέματος. Τέλος, θα πρέπει να διευρύνουν το πεδίο της έρευνάς τους και, αφού μελετήσουν τα ακόλουθα κείμενα: [Δελφίνια στη μυθολογία](#) και [Δελφίνια: οι σύντροφοι του ανθρώπου](#) να αποτυπώσουν τα συμπεράσματά τους σε ένα κείμενο που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Για τους [Καλλιτέχνες](#), που συνιστούν την τελευταία ομάδα, αρχικά προβλέπεται επίσκεψη στην ιστοσελίδα της Πύλης της Ελληνικής Γλώσσας, ώστε να χρησιμοποιήσουν το ηλεκτρονικό λεξικό του Τριανταφυλλίδη και να αναζητήσουν σε αυτό τη λέξη «δελφίνι». Εν συνέχεια, αφού επιλέξουν πέντε από τις προβαλλόμενες λέξεις καλούνται να τις χρησιμοποιήσουν σε διαλογικά κείμενα μικρής έκτασης που προορίζονται για δραματοποίηση. Έπειτα, λαμβάνοντας υπόψη τους τις πληροφορίες που προσφέρουν οι εξής πόροι:

- [Το δελφίνι στην τέχνη](#)
- [Τα δελφίνια στη βυζαντινή τέχνη](#)
- [Τα δελφίνια στην τέχνη](#)

θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα πολυτροπικό κείμενο, στο οποίο να παρουσιάζουν συγκεντρωμένα τα πορίσματά τους. Επίσης, οι Καλλιτέχνες λαμβάνοντας έμπνευση από τα ακόλουθα βίντεο:

- [Le grand bleu](#)
- [Zeus and Roxanne](#)
- [Flipper](#)
- [Dolphin tale](#)

διαβάζοντας τα εξής κείμενα:

- ο [Η μαϊμού και το δελφίνι](#)
- ο [Τα δελφίνια](#)
- ο [Άνθρωποι και δελφίνια](#)

και, τέλος, ακούγοντας τα δύο αυτά τραγούδια:

- ο [Μιγάλης Βιολάρης, Το δελφινοκόριτσο](#)
- ο [Γιάννης Καλατζής, Δελφίνι δελφινάκι](#)

θα πρέπει να αφήσουν ελεύθερη τη δημιουργική φαντασία τους και να δημιουργήσουν είτε ένα καλλίγραμμα είτε ένα χαϊκού είτε μια μαντινάδα με θέμα σχετικό με τα αγαπητά θηλαστικά.

4^η διδακτική ώρα: Οι μαθητές ασχολούνται με το τελευταίο, κοινό για όλες τις ομάδες, [Φύλλο Εργασίας](#). Στόχος είναι η τριβή τους με το εκπαιδευτικό υλικό του σεναρίου να αποτυπωθεί σε μια πρωτότυπη καλλιτεχνική δημιουργία, συγκεκριμένα στη δημιουργία ψηφιακής αφίσας με σχετικό-οικολογικό μήνυμα. Για την περαιτέρω ενημέρωσή τους δίνονται οι ακόλουθοι υπερδεσμοί:

- ο [Δίκτυο Μεσόγειος SOS](#)
- ο [Greenpeace](#)
- ο [WWF](#)

5^η διδακτική ώρα: Πρόκειται για την κατακλείδα του σεναρίου, οπότε δίνεται η δυνατότητα αναστοχασμού, κριτικής, αυτοκριτικής και εξαγωγής συμπερασμάτων για τις ομάδες και τα μέλη τους. Κάθε ομάδα παρουσιάζει μία από τις δραστηριότητές της στην ολομέλεια της τάξης, συγκεκριμένα αυτήν που θεωρεί ως πιο επιτυχημένη, και στη συνέχεια, οι μαθητές συζητούν από κοινού για τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν αλλά και για τα οφέλη που αποκόμισαν κατά τη διαδικασία σύνθεσης και δημιουργίας των εργασιών τους.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1

Ομάδα Α΄: Οικολόγοι ψαράδες

1) Το [κείμενο του Αιλιανού](#) παρουσιάζει αναλυτικά τον τρόπο με τον οποίο ψάρευαν οι ψαράδες στην Εύβοια τονίζοντας τη βοήθεια που τους προσέφεραν τα δελφίνια κατά τη διαδικασία. Στις μέρες μας, βέβαια, στον τομέα της αλιείας τα πράγματα έχουν αλλάξει αρκετά. Διαβάστε τις ακόλουθες πηγές:

- [Η άσκηση της αλιείας κατά την αρχαιότητα](#)
- [Το ψάρεμα στην εποχή του Περικλή](#)
- [Η αλιεία και τα προϊόντα της στην εικονογραφία και τις φιλολογικές πηγές των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων](#) (μόνο το παράρτημα με τις εικόνες).
- [Αλιευτικά εργαλεία και μέθοδοι](#) (σελ. 5-12)
- [Αλιεία](#) (ειδικότερα το τμήμα «Μέσα Αλιείας»)

και, στη συνέχεια, δημιουργήστε ένα πολυτροπικό κείμενο της επιλογής (λογισμικό παρουσίασης, βίντεο, ζωγραφική/ κολάζ) στο οποίο θα καταδεικνύετε ομοιότητες και διαφορές μεταξύ του αρχαίου και του σύγχρονου τρόπου αλιείας.

2) Διαβάστε τα παρακάτω δύο σύντομα κείμενα: [Κατὰ Ἰχθυοπωλῶν](#) και [το ακόλουθο](#) που περιγράφει τις διατροφικές συνήθειες των αρχαίων Αθηναίων και προσπαθήστε να εξαγάγετε συμπεράσματα για την κοινωνική αξία του επαγγέλματος του ψαρά και του ιχθυοπώλη στον αρχαίο κόσμο. Μεταφέρετε τα συμπεράσματα της έρευνάς σας σε ένα κωμικό διαλογικό κείμενο που θα δημιουργήσετε, το οποίο προορίζεται για δραματοποίηση. Η ιστορία σας υποτίθεται ότι διαδραματίζεται στην αγορά της αρχαίας Αθήνας μεταξύ ενός ιχθυοπώλη κι ενός υποψήφιου πελάτη του. Προσπαθήστε να εντάξετε το κείμενό σας στο σωστό χωροχρονικό πλαίσιο, αξιοποιώντας στοιχεία από τις αρχαίες πηγές που μελετήσατε και πληροφορίες από την προηγούμενη δραστηριότητα.

3) Μία από τις μεγαλύτερες σύγχρονες απειλές για τα θαλάσσια οικοσυστήματα είναι στις μέρες μας η παράνομη αλιεία. Μελετήστε τα ακόλουθα κείμενα:

- [Μη βιώσιμη αλιεία](#)
- [Παράνομη αλιεία](#)

και συντάξτε ένα κείμενο που προορίζεται για την ιστοσελίδα του σχολείου σας στο οποίο θα παρουσιάζετε τα συμπεράσματα από την έρευνά σας. Να εστιάσετε στις παράνομες και επικίνδυνες τεχνικές και να υποδείξετε τρόπους για την κατάργησή τους.

Φύλλο Εργασίας 2

Ομάδα Β΄: Ζωολόγοι

1) Το [κείμενο του Αιλιανού](#) παρουσιάζει αναλυτικά τον τρόπο με τον οποίο ψάρευαν οι ψαράδες στην Εύβοια τονίζοντας τη βοήθεια που τους προσέφεραν τα δελφίνια κατά τη διαδικασία. Διαβάστε τις ακόλουθες πηγές:

- [Δελφίνι](#)
- [Το δελφίνι – ένα απειλούμενο είδος](#)
- [Τα δελφίνια μιλούν, έχουν κι ονόματα!](#)
- [Τα δελφίνια των ελληνικών θαλασσών](#)

και, στη συνέχεια, παραθέστε σχηματικά τα βασικότερα χαρακτηριστικά αυτών των ζώων σε έναν [εννοιολογικό χάρτη](#).

2) Οι άνθρωποι ακόμα και στις μέρες μας εμπιστεύονται τα ζώα ως βοηθούς σε διάφορες δουλειές τους και αναπτύσσουν συχνά με αυτά έντονους δεσμούς φιλίας και αγάπης. Μελετήστε τα ακόλουθα κείμενα:

- [Αναπάντεχες δουλειές που εμπιστευόμαστε στα ζώα](#)
- [Τετράποδες ιστορίες θάρρους που συγκινούν](#)
- [Το παιδί και το δελφίνι: μια συγκινητική ιστορία!](#)

και δημιουργήστε ένα πολυτροπικό κείμενο της επιλογής (λογισμικό παρουσίασης, βίντεο, ζωγραφική/ κολάζ) στο οποίο θα παρουσιάζετε τα συμπεράσματά σας.

3) Παρότι θα έπρεπε να υπάρχει αρμονία και σεβασμός μεταξύ των ειδών του ζωικού βασιλείου, ο άνθρωπος με τις καθημερινές πρακτικές του καταπατά συστηματικά τα δικαιώματα των ζώων. Μελετήστε τους εξής υπερδεσμούς:

- [Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων των ζώων](#)
- [Δώδεκα εκατομμύρια πειραματόζωα στην Ευρωπαϊκή Ένωση](#)
- [Earthlings](#)

και, στη συνέχεια, συντάξτε ένα κείμενο που προορίζεται για την ιστοσελίδα του σχολείου σας στο οποίο θα παρουσιάζετε τα συμπεράσματά σας από την έρευνα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΛΑΘΟΣ

ΣΩΣΤΟ

Φύλλο Εργασίας 3

Ομάδα Γ': Μυθοερευνητές

1) Το [κείμενο του Αιλιανού](#) παρουσιάζει αναλυτικά τον τρόπο με τον οποίο ψάρευαν οι ψαράδες στην Εύβοια τονίζοντας τη βοήθεια που τους προσέφεραν τα δελφίνια κατά τη διαδικασία. Διαβάστε τις ακόλουθες πηγές:

- [Η σημασία των δελφινιών στην αρχαία Ελλάδα](#)
- [Δελφίνια: οι σύντροφοι του ανθρώπου](#) (το τμήμα: Τα δελφίνια στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό)
- [Μύθοι για τα δελφίνια](#)

και δημιουργήστε ένα πολυτροπικό κείμενο της επιλογής (λογισμικό παρουσίασης, βίντεο, ζωγραφική/κολάζ) στο οποίο θα παρουσιάσετε τα συμπεράσματά σας.

2) Ίσως ο πιο γνωστός αρχαίος μύθος με δελφίνια αφορά στην περιπέτεια του ποιητή Αρίωνα. Μελετήστε τα ακόλουθα κείμενα:

- [Ο Αρίων και το δελφίνι](#)
- [Ο Αρίων](#)
- [Ο Αρίωνας και το δελφίνι](#)

και, στη συνέχεια, ως άλλοι αρχαίοι δημοσιογράφοι συντάξτε το [ρεπορτάζ](#) για την ιστορία που διαβάσατε.

3) Φυσικά, οι μύθοι με πρωταγωνιστές τα δελφίνια δεν περιορίζονται στην αρχαία Ελλάδα. Διαβάστε τα ακόλουθα κείμενα:

- [Δελφίνια στη μυθολογία](#)
- [Δελφίνια: οι σύντροφοι του ανθρώπου](#) (το τμήμα: Παγκόσμιοι μύθοι και θρύλοι για τα δελφίνια)

και, στη συνέχεια, συντάξτε ένα κείμενο που προορίζεται για την ιστοσελίδα του σχολείου σας στο οποίο θα παρουσιάσετε τα συμπεράσματά σας από την έρευνα.

Φύλλο Εργασίας 4

Ομάδα Δ': Καλλιτέχνες

1) Επισκεφθείτε το [ηλεκτρονικό λεξικό](#) και αναζητήστε τη λέξη «δελφίني» (στις επιλογές αναζήτησης πατήστε «αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων»). Επιλέξτε πέντε από τις προβαλλόμενες λέξεις και χρησιμοποιήστε τις σε διαλογικά κείμενα μικρής έκτασης που προορίζονται για δραματοποίηση.

2) Μελετήστε τα ακόλουθα κείμενα:

- [Το δελφίني στην τέχνη](#)
- [Τα δελφίνα στη βυζαντινή τέχνη](#)
- [Τα δελφίνα στην τέχνη](#)

και, στη συνέχεια, συγκεντρώστε τις σημαντικότερες πληροφορίες της έρευνάς σας για τα δελφίνα και την ειδική σχέση τους με τον άνθρωπο, όπως απεικονίζεται από την αρχαία ελληνική ως τη νεότερη τέχνη, δημιουργώντας ένα πολυτροπικό κείμενο της επιλογής (λογισμικό παρουσίασης, βίντεο, ζωγραφική/ κολάζ).

3) Τα δελφίνα συναρπάζουν διαχρονικά τους δημιουργούς διαφόρων μορφών τέχνης ως τις μέρες μας. Παρακολουθήστε τα ακόλουθα βίντεο:

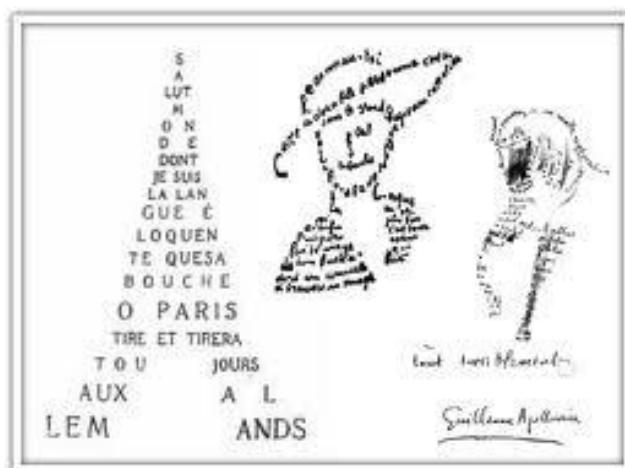
- [Le grand bleu](#)
- [Zeus and Roxanne](#)
- [Flipper](#)
- [Dolphin tale](#)

Διαβάστε τα εξής κείμενα:

- [Η μαϊμού και το δελφίни](#)
- [Τα δελφίνα](#)
- [Άνθρωποι και δελφίνα.](#)

Και ακούστε τα παρακάτω τραγούδια:

- [Μιγάλης Βιολάρης, Το δελφινικόριτσο](#)

- ο [Γιάννης Καλατζής, Δελφίνοι δελφινάκι](#)

Ποια συναισθήματα σας δημιουργήθηκαν κατά την παρακολούθηση και ανάγνωση;

Προσπαθήστε να δημιουργήσετε ένα σχετικό [καλλίγραμμα](#) ή ένα [χαϊκού](#).

Φύλλο εργασίας 5

(Κοινό για όλες τις ομάδες)

Με βάση τα πορίσματα της μέχρι τώρα έρευνάς σας, αξιοποιήστε το υλικό που συλλέξατε προκειμένου να δημιουργήσετε με ηλεκτρονικά μέσα μία [ηλεκτρονική αφίσα](#) με θέμα την προστασία της θαλάσσιας ζωής.

Μπορείτε να αντλήσετε ιδέες από τις ακόλουθες ιστοσελίδες:

- [Δίκτυο Μεσόγειος SOS](#)
- [Greenpeace](#)
- [WWF](#)

αλλά και από ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Ο διαθέσιμος χρόνος, το επίπεδο γνώσεων και η φιλομάθεια των μαθητών είναι παράγοντες που μπορούν να υπαγορεύσουν ποικίλες παραλλαγές του συγκεκριμένου σεναρίου. Με δεδομένο ότι ορισμένες από τις δραστηριότητες του σεναρίου προϋποθέτουν αυξημένες γνωστικές και νοητικές ικανότητες από την πλευρά των μαθητών, ο διδάσκων έχει την ευχέρεια στις συγκεκριμένες περιπτώσεις να εναρμονίσει το υλικό με τις ανάγκες της τάξης του. Αυτό μπορεί να γίνει είτε παρακάμπτοντας τα στοιχεία που θεωρεί ότι θα δυσχεράνουν την πορεία διεκπεραίωσης του σεναρίου είτε επενεργώντας δημιουργικά σε αυτά και προβαίνοντας σε μερικό μετασχηματισμό τους, λ.χ. με τη χρήση ανά δραστηριότητα επιπρόσθετων διευκρινιστικών ερωτήσεων που συγκεκριμενοποιούν και κατευθύνουν την έρευνα των μαθητών.

Πολλές επιμέρους δραστηριότητες του σεναρίου, οι οποίες αναγκαστικά θίγονται επιδερμικά λόγω έλλειψης χρόνου, θα μπορούσαν να μετατραπούν σε πολύωρο Σχέδιο Εργασίας (Project) με τη συμβολή και καθηγητών άλλων ειδικοτήτων. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι και η περίπτωση των απειλούμενων προς εξαφάνιση ζώων, όπου θα μπορούσαν να εμπλακούν οι καθηγητές φυσικών επιστημών (Βιολογίας), ξένων γλωσσών και καλλιτεχνικών, προκειμένου να βοηθήσουν τους μαθητές να προσεγγίσουν σφαιρικά το θέμα.

Στην παρούσα εφαρμογή δεν υλοποιήθηκε κάποια από τις προτεινόμενες εκδοχές.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η θεματολογία και οι προεκτάσεις του συγκεκριμένου σεναρίου κρίνονται ως ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες και δελεαστικές για τους μαθητές, με δεδομένη την αδυναμία που επιδεικνύουν τα παιδιά σε μεγάλο βαθμό προς το ζωικό βασίλειο γενικά και προς το συμπαθητικό δελφίνι ειδικότερα. Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του σεναρίου επιχειρήθηκε μια πολυεπίπεδη προσέγγιση του θέματος από διάφορες

οπτικές γωνίες και οι μαθητές, οι οποίοι ανταποκρίθηκαν πολύ θετικά στα ερεθίσματα, ενεργοποιήθηκαν με διάφορους τρόπους και ασκήθηκαν σε ποικίλες δεξιότητες. Κατά την πραγματοποίηση του σεναρίου τούς δόθηκε η δυνατότητα να επιδείξουν ένα αρκετά υψηλό επίπεδο γνωστικής και νοητικής ωριμότητας και να εμπεδώσουν διά της επαναλήψεως δεξιότητες, στις οποίες είχαν ασκηθεί σε προηγούμενα σενάρια.

Ως προς τον τρόπο σύνθεσης των ομάδων, επιλέχτηκε η μέθοδος της κλήρωσης, καθώς σε προηγούμενα σενάρια η δημιουργία των ομάδων είχε αφεθεί τόσο στη διακριτική ευχέρεια και στις προσωπικές προτιμήσεις των παιδιών όσο και στην κατευθυνόμενη παρέμβαση του διδάσκοντος. Επίσης, επιλέχτηκε η δημιουργία περισσότερων ομάδων σε σχέση με την αρχική πρόταση, οι οποίες στελεχώθηκαν από ευάριθμα μέλη, προκειμένου όλοι οι μαθητές να έχουν καλύτερη πρόσβαση και αμεσότερη επαφή με τις δραστηριότητες. Το γεγονός αυτό περιόρισε δραστικά τον κίνδυνο απόσπασης της προσοχής τους και της συνακόλουθης αδιαφορίας που ενέχει η στελέχωση πολυπληθέστερων ομάδων. Τα μέλη των ομάδων συνεργάστηκαν αρμονικά και μεθοδικά μεταξύ τους, κατανέμοντας τις δραστηριότητες ανάλογα με τις ικανότητες τους καθενός. Μόνο σε μία περίπτωση χρειάστηκε η παρέμβαση του διδάσκοντος, προκειμένου ένα μέλος να ενταχθεί ομαλά στην ομάδα του και να αναλάβει συγκεκριμένο ρόλο, παρέμβαση όμως που περιορίστηκε στην αρχική φάση του σεναρίου και δεν χρειάστηκε να επαναληφθεί.

Με μια ολιστική αντιμετώπιση των Φύλλων Εργασίας ο χρόνος εφαρμογής του σεναρίου περιορίστηκε δραστικά, καθώς η προβλεπόμενη διάρκεια των 8-9 διδακτικών ωρών δύσκολα μπορεί να εφαρμοστεί στη σχολική πραγματικότητα και ειδικά λίγο πριν από το τέλος του έτους. Σε αυτό βοήθησε καθοριστικά η ταχύτητα με την οποία εργαστήκαν οι ομάδες, η ευχέρειά τους στη χρήση Η/Υ και ο επιμερισμός των καθηκόντων ανάμεσα στα μέλη τους, καθώς οι μαθητές είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι τόσο με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας όσο και με την

εφαρμογή σεναρίων, αφού το παρόν σενάριο αποτελεί το τρίτο κατά σειρά που εφαρμόζεται στο συγκεκριμένο τμήμα.

Στα Φύλλα Εργασίας δεν χρειάστηκε να γίνει κάποια δραστική αλλαγή, εκτός από μία ανεπαίσθητη προσαρμογή στο Φύλλο των Καλλιτεχνών, στο οποίο οι μαθητές κλήθηκαν να συνθέσουν ή να βρουν επί το ελληνικότερον και πιο οικείο αντί ενός καλλιγράμματος ή χαϊκού μία μαντινάδα. Επίσης, κάποιες ομάδες, όπως π.χ. οι Οικολόγοι Ψαράδες 2 και οι Μυθοερευνητές 1 και 2 επέλεξαν να ενσωματώσουν όλες τις δραστηριότητες σε ένα πολυτροπικό κείμενο παρουσίασης της έρευνάς τους.

Οι βασικές και πιο σημαντικές δυσκολίες στην εφαρμογή του σεναρίου ανέκυψαν στην επεξεργασία του 5ου Φύλλου Εργασίας, το οποίο ήταν κοινό για όλες τις ομάδες, και συγκεκριμένα στη χρήση του λογισμικού δημιουργίας ψηφιακής αφίσας Glogster, αφενός επειδή η ελεύθερη πρόσβαση για εκπαιδευτικούς διαρκεί μόνο επτά ημέρες, αφετέρου γιατί τη δεδομένη ημέρα και ώρα που κλήθηκαν οι μαθητές να ασχοληθούν με την αφίσα η πλατφόρμα παρουσίαζε προβλήματα ως προς την αποθήκευση των αφισών. Έτσι, κάποιες ομάδες (π. χ. Ζωολόγοι 1) έχασαν το υλικό τους, ενώ κάποιες άλλες αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν διαφορετικά εργαλεία δημιουργίας αφίσας ή να αποθηκεύσουν την αφίσα τους ως εικόνα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Adams, C. 1990. *The Sexual Politics of Meat: A Feminist-Vegetarian Critical Theory*. Continuum.

Bruner, J. S. 1961. "The act of discovery", *Harvard Educational Review* 31, 21-32.

Κούτρα, Χ. 1998. «Η επίδραση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στο ρόλο του μαθητή: επισημάνσεις για το ελληνικό περιβάλλον». Στο Μπακογιάννης Σ. κ.ά. (επιμ.) *Η Πληροφορική στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Πρακτικά της Διημερίδας Πληροφορικής της Ελληνικής Εταιρείας Επιστημόνων Η/Υ και Πληροφορικής*, Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Mallon, G.P. 1992. "Utilization of animals as therapeutic adjuncts with children and youth; A review of the literature". *Child & Youth Care Forum*.

Μπαγάκης, Γ. (επιμ.). 2000. *Προαιρετικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα στη Σχολική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Παππά, Α. 2005. *Μαθαίνοντας πώς να μαθαίνω*. Θεσσαλονίκη: Φυλάτος

Χατζηδημητρίου, Α.. 2000. «Η αλιεία και τα προϊόντα της στην εικονογραφία και τις φιλολογικές πηγές των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων», *Ψαρεύοντας στις ελληνικές θάλασσες*, επιμ. Δημήτρης Δημητρόπουλος, Ευδοκία Ολυμπίτου, Αθήνα: ΙΝΕ-ΕΙΕ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ